

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 541-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, 20.2.2019-21.2.2019

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European, Comitetul Regiunilor și Banca de Investiții Europeană – Analiza anuală a creșterii 2019: Pentru o Europă mai puternică într-un context de incertitudine la nivel mondial

[COM(2018) 770 final]

(2019/C 190/04)

Raportor: **doamna Anne DEMELENNE**

Consultare	Comisia Europeană, 18.2.2019
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	1.2.2019
Data adoptării în sesiunea plenară	20.2.2019
Sesiunea plenară nr.	541
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	124/1/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. Analiza anuală a creșterii (AAC) oferă o evaluare în general pozitivă a progreselor economice și sociale realizate în trecut în ceea ce privește creșterea economică, investițiile și evoluțiile pieței forței de muncă. În pofida îmbunătățirilor înregistrate din 2014, datele prezentate arată că performanțele nu au fost impresionante în comparație cu cele ale altor economii avansate.

1.2. AAC menționează pericolele care rezultă din evenimente externe, dar nu propune contramăsuri adecvate. Amenințările externe ar trebui să evidențieze necesitatea de a elabora politici de stimulare pentru menținerea nivelurilor de creștere economică și de ocupare a forței de muncă. Acest lucru are implicații asupra bugetelor UE și ale statelor membre.

1.3. O productivitate îmbunătățită este esențială pentru menținerea poziției competitive a UE și pentru creșterea bunăstării. Reformele care pot conduce la creșterea productivității ar trebui salutate. Cu toate acestea, este nevoie de o evaluare amănunțită a politicilor anterioare, având în vedere rezultatele inegale obținute până în prezent, inclusiv ritmul lent al redresării economice, preocupările continue privind productivitatea în raport cu concurenții și creșterea numărului de locuri de muncă precare.

1.4. Creșterea productivității depinde de îmbunătățirea educației și formării, așa cum este subliniat în Analiza anuală a creșterii. Acest aspect ar trebui sprijinit de partenerii sociali și de societatea civilă și prin investiții publice și private, inclusiv investiții susținute de fondurile structurale ale UE.

1.5. Se acordă o importanță deosebită pilonului social. Ar trebui să se clarifice cum va fi pus acesta în aplicare, cum pot fi puse la dispoziție resurse prin intermediul fondurilor sociale europene și al altor instrumente europene și cum se va realiza finanțarea la nivelul UE și al statelor membre.

1.6. Se fac referiri la domenii în care au fost propuse politici noi, inclusiv impozitarea echitabilă, uniunea bancară și funcționarea zonei euro. Progresele sunt foarte lente și propunerile sunt adesea destul de modeste. O implicare deplină a partenerilor sociali și a societății civile ar aduce beneficii.

1.7. Este menționată succint importanța combaterii schimbărilor climatice, în contextul riscurilor pe care le presupun acestea pentru economie, astfel cum le descrie raportul Forumului Economic Mondial privind riscurile globale ⁽¹⁾, fiind însă abordate superficial. De asemenea, lipsește abordarea chestiunii costurilor externe implicate de economia generatoare de emisii de dioxid de carbon. Măsurile adoptate până în prezent în domeniul combaterii schimbărilor climatice rămân insuficiente. Un pas important ar fi schimbarea denumirii „Analiza anuală a creșterii” în „Analiza anuală a creșterii durabile”. Pe lângă recunoașterea importanței schimbărilor climatice, s-ar recunoaște, astfel, și importanța durabilității resurselor epuizabile, a protecției mediului și, prin urmare, a protejării intereselor sectorului economic, precum și ale generațiilor viitoare.

1.8. În multe domenii, punerea în aplicare a politicilor depinde de unele finanțări din sectorul privat, dar și din cel public. Acest lucru ar trebui facilitat, atât prin reforme care să creeze un mediu favorabil investițiilor în sectorul privat și cu un buget UE adecvat, cât și printr-un angajament față de o „regulă de aur” care să permită alocarea de fonduri din bugetele statelor membre pentru investiții productive din punct de vedere social și economic care să nu amenințe sustenabilitatea bugetară viitoare.

2. Prioritățile majore ale Comisiei Europene în Analiza anuală a creșterii (AAC) 2019

2.1. Analiza anuală a creșterii 2019 se înscrie în contextul mai larg a 22 de trimestre consecutive de creștere economică, oferind astfel posibilitatea de a pune în aplicare reformele necesare pentru a face față incertitudinilor în creștere la nivel mondial și posibilelor riscuri interne, cu alte cuvinte:

- creșterea investițiilor din sectorul public și cel privat, în vederea creșterii productivității totale a factorilor;
- asigurarea de investiții de înaltă calitate în cercetare și dezvoltare, inovare, educație, competențe și infrastructură;
- creșterea productivității, a inserției sociale și a capacității instituționale;
- piețe de capital integrate și care funcționează bine;
- garantarea stabilității macrofinanciare și a unor finanțe publice viabile.

(1) Raportul Forumului Economic Mondial privind riscurile 2019.

3. Observații generale privind recomandările Comisiei Europene

3.1. CESE salută angajamentul continuu de a sprijini reformele care vizează creșterea investițiilor de înaltă calitate și creșterea productivității, incluziunea și calitatea instituțională, precum și asigurarea în continuare a stabilității macrofinanciare și a unor finanțe publice solide. Comitetul salută recunoașterea nevoii de investiții axate pe educație și formare și recunoașterea sporită a necesității de a consolida dimensiunea socială a UE, de a răspunde inegalităților în interiorul regiunilor și între regiuni și în ceea ce privește accesul la educație și de a realiza coordonarea instrumentelor politice. Cu toate acestea, rămâne să se precizeze modul în care vor fi atinse aceste obiective; evaluarea performanței economice nu corespunde datelor furnizate în toate domeniile, exprimând automulțumire în legătură cu unele aspecte, exagerând caracteristicile pozitive și, în unele cazuri, făcând mențiuni nefondate referitoare la efectele pozitive ale politicilor anterioare.

3.2. Se fac referiri la pericole și incertitudini, inclusiv la schimbările de la nivelul economiei mondiale, la politica comercială a SUA și la incertitudinile legate de relațiile viitoare cu Regatul Unit. Riscul unei recesiuni în viitorul apropiat și pe termen mediu evidențiază necesitatea de a elabora măsuri de stimulare pentru menținerea nivelurilor de creștere economică și de ocupare a forței de muncă, astfel cum recomandă OCDE ⁽²⁾. În acest scop, ar trebui luată în considerare instituirea, în cadrul bugetului UE, a unei funcții de stabilizare macroeconomică, care ar permite o creștere a rezilienței economice a zonei. Acesta poate servi drept amortizor împotriva șocurilor și poate permite zonei euro să realizeze orientarea bugetară pozitivă solicitată de CESE ⁽³⁾, chiar dacă statele membre luate individual nu își utilizează marja de manevră bugetară disponibilă în conformitate cu obiectivele europene.

3.3. De asemenea, există riscuri generate de evoluțiile politice interne ca urmare a performanțelor economice și sociale relativ dezamăgitoare din perioada de după 2008. Acest lucru evidențiază, de asemenea, importanța atât a unor astfel de reforme, cât și a unor măsuri politice, întrucât ar conduce la productivitate sporită și la creștere economică, precum și la consolidarea coeziunii și a dimensiunii sociale a politicilor.

3.4. Creșterea economică

3.4.1. UE a înregistrat cinci ani de creștere economică începând cu 2014, cu niveluri peste media UE în mai multe țări cu venituri mai reduse. Acest lucru a redus într-o oarecare măsură divergențele dintre cele mai ridicate și cele mai scăzute venituri din UE în ansamblu, deși alte țări au rămas în urmă, ceea ce a generat noi dimensiuni ale divergenței.

3.4.2. Începând cu anul 2017, s-a înregistrat o anumită creștere în toate statele membre ale UE pentru prima dată din perioada anterioară crizei. Cu toate acestea, creșterea economică este în continuare mai lentă în întreaga UE decât în perioada anterioară crizei și nu este impresionantă comparativ cu creșterea recentă a altor economii avansate. De asemenea, UE mai are mai mult de recuperat, având în vedere durata excepțională a depresiunii de după 2008.

3.5. Aspecte sociale

3.5.1. Atât nivelul ocupării forței de muncă, cât și rata ocupării forței de muncă au arătat o redresare semnificativă în urma perioadei de depresiune de după 2008. Deși – după cum arată datele anexate la AAC – tendința de creare de noi locuri de muncă a fost spre niveluri de calificare mai ridicate, acest lucru a fost însoțit de o scădere a calității multor locuri de muncă nou create.

3.5.2. Din ce în ce mai mulți lucrători sunt angajați cu contracte pe durată determinată și cu fracțiuni de normă, majoritatea preferând însă un contract standard, cu normă întreagă ⁽⁴⁾. Proporția lucrătorilor cu fracțiuni de normă a crescut de la 16,8 % la 18,7 % din totalul forței de muncă ocupate în perioada 2008-2017, cu niveluri mai ridicate și cu o creștere mai mare în rândul persoanelor tinere. Deși, în prezent, există un număr mai mare de persoane care lucrează, numărul total al orelor lucrate în 2017 era încă ușor sub nivelul din 2008 ⁽⁵⁾.

3.5.3. Astfel cum se recunoaște în AAC, numărul persoanelor care lucrează și sunt expuse riscului sărăciei este ridicat și în creștere în mai multe state membre [în 2008, ele reprezentau 8,6 % din populația activă, în 2017 procentul lor crescând la 9,6 % ⁽⁶⁾]. Un nivel total al ocupării forței de muncă mai ridicat – deși ocuparea forței de muncă ar trebui să fie preferabilă șomajului – nu este o dovadă de creștere favorabilă incluziunii.

⁽²⁾ Perspectiva economică a OCDE, noiembrie 2018: „Editorial” al economistului-șef și „O evaluare generală a situației macroeconomice”, p. 43.

⁽³⁾ Avizul suplimentar al CESE pe tema „Politica economică a zonei euro pentru 2018” (JO C 62, 8.6.2018, p. 312).

⁽⁴⁾ COM(2018) 761 final, p. 14.

⁽⁵⁾ COM(2018) 761 final, p. 14.

⁽⁶⁾ COM(2018) 761 final, p. 41.

3.5.4. Unele grupuri, cum ar fi cei care primesc indemnizații de invaliditate, nu sunt calculate în ratele șomajului (7). Acest lucru ar trebui să fie luat în considerare în recomandări, în special în ceea ce privește flexibilitatea și securitatea oferite acestor grupuri, pentru a facilita accesul la piața deschisă a forței de muncă fără pierderea dreptului subsecvent la indemnizații.

3.5.5. Ar trebui să se garanteze că persoanele cu contracte de muncă precare și atipice, cum ar fi lucrătorii care desfășoară o activitate independentă, lucrătorii cu fracțiune de normă sau persoanele cu loc de muncă obținut prin intermediul platformelor au acces la protecție socială adecvată. Provoacă îngrijorare, de asemenea, persoanele ale căror cheltuieli cauzate de starea de sănătate sau urmare a unui handicap îi aduc în situația în care nu mai fac față de la o lună la alta și care uneori pierd ajutorul financiar adecvat pentru cheltuielile aferente, odată ce au un loc de muncă remunerat.

3.5.6. Comisia propune adaptarea protecției sociale pe baza noilor forme de ocupare a forței de muncă. Este adevărat că vor trebui găsite noi surse de finanțare, dar calea de urmat este o revenire la locuri de muncă de calitate, adecvate pentru nevoile pieței forței de muncă, și la contracte de muncă durabile, care să le ofere oamenilor dreptul la o protecție socială adecvată. De asemenea, va fi necesară combaterea discriminării pe piața muncii a anumitor grupuri – persoane în vârstă, persoane de origine străină, persoane cu handicap, tineri și femei – o mare parte a acestora având adesea un nivel înalt de calificare.

3.5.7. Trebuie salutate referirile la asigurarea unui acces mai larg la servicii de înaltă calitate și la îmbunătățirea accesului părinților (și în special al femeilor) pe piața muncii, datorită efectelor lor pozitive asupra combaterii excluziunii sociale și, de asemenea, asupra ofertei de forță de muncă. Politicile de sprijinire a integrării sociale a imigranților ar trebui, de asemenea, promovate ca parte a unei politici în domeniul migrației care reflectă valorile europene ale solidarității și toleranței și care respectă drepturile omului.

3.6. *Salarii și productivitate*

3.6.1. Creșterea salariilor a fost foarte modestă, iar decalajele dintre țări, chiar și pentru aceeași muncă prestată, rămân considerabile. Creșterea salariilor pentru UE în ansamblu rămâne sub nivelul creșterii productivității.

3.6.2. Aceasta înseamnă că o ponderea salariilor în venitul național este mai mică. Măsura în care beneficiile unei productivități mai mari sunt împărțite în mod echitabil variază în rândul statelor membre, în funcție de posibilitatea reușitei negocierilor colective și de politicile care încurajează creșterea salariilor. Deși o productivitate sporită ar trebui, în mod normal, să fie considerată condiția prealabilă necesară, dar nu singura, pentru salarii mai mari, legătura sistematică dintre productivitate (care depinde și de investiții) și salarii nu ar trebui să ascundă creșterea costului vieții în momentul stabilirii salariilor; altfel, aceasta poate genera tensiuni sociale majore.

3.6.3. Salariile mici reprezintă, de asemenea, o barieră în calea creșterii productivității în țări cu salarii mai mici, încurajând persoanele cele mai calificate să își caute un loc de muncă în altă parte. Mobilitatea forței de muncă ar trebui să fie salutăată în cazul în care reflectă opțiunile preferate ale oamenilor. Ea înlesnește, de asemenea, dobândirea de competențe și experiență, care pot fi folosite în țara de origine. Cu toate acestea, și emigrația celor mai calificate persoane a descurajat investițiile în activități care necesită un nivel înalt de competențe, lăsând țările cu salarii mai mici în imposibilitatea de a dezvolta cele mai solicitante activități economice.

3.6.4. Creșterea nivelului salariilor în mai multe state membre (mai ales în Europa de Est și Europa Centrală) a reprezentat o consecință a creșterii salariilor minime și a salariilor din sectorul public. Consumul mai mare a contribuit la creșterea PIB-ului. În egală măsură, măsurile de asigurare a unui salariu minim și a unui venit minim, ca parte a unui proces de convergență socială în UE, pot constitui un element important de protecție socială și de asigurare a unui nivel de trai decent în toate țările, contribuind totodată la sprijinirea creșterii economice.

3.7. *Productivitate și competențe*

3.7.1. Întârzierea creșterii productivității în raport cu principalii concurenți mondiali este rezultatul unei depresii de durată mai lungă după 2008, după cum se arată în graficul 3 (8). Această întârziere a fost extrem de pronunțată în zona euro. Reducerea acestui decalaj va necesita dezvoltarea unui mediu care să conducă la creșterea investițiilor private și la aplicarea cercetării și a inovării. Va fi nevoie și de valorificarea întregului potențial al populației UE, de reducerea excluziunii sociale și de pe piața forței de muncă, dar și de investiții în recrutarea șomerilor pe termen lung pe piața forței de muncă.

(7) Raportul comun al Comisiei Europene privind ocuparea forței de muncă pe 2018 arată că rata de ocupare a persoanelor cu handicap aflate în vârstă de muncă în UE este de doar 47,4 %.

(8) COM(2018) 770 final, p. 6.

3.7.2. Îmbunătățirea cunoștințelor, competențelor, calificărilor, atitudinilor și a creativității rămâne o condiție prealabilă absolută pentru creșterea productivității. De asemenea, contribuie la democrație și dezvoltare durabilă. AAC subliniază în mod corect importanța investițiilor în dezvoltarea competențelor, a educației și a învățării pe tot parcursul vieții. 40 % dintre angajatori raportează dificultăți în recrutarea de personal calificat corespunzător. De asemenea, mulți potențiali angajați consideră dificilă aplicarea calificărilor în țările lor de origine.

3.7.3. Este esențială elaborarea unor strategii care să anticipeze nevoile viitoare în materie de competențe, alături de sisteme adecvate de validare a competențelor, și care să garanteze că educația și formarea corespund nevoilor în materie de ocupare a forței de muncă. Sprijinirea angajatorilor în dotarea angajaților disponibili cu competențe și calificări adecvate ar trebui să fie asigurată și prin investiții în servicii de sprijin pentru a preveni părăsirea timpurie a școlii, în special în rândul grupurilor discriminate, cum ar fi persoanele cu handicap sau persoanele provenite din familii de migranți, și pentru a acorda sprijin în vederea continuării studiilor în învățământul superior ⁽⁹⁾. Angajatorii dețin o responsabilitate importantă, pentru că fac posibilă și facilitează îmbunătățirea competențelor și a calificărilor – care variază enorm între statele membre – iar elaborarea și punerea în aplicare a unor strategii de succes sunt de neimaginat fără participarea deplină a partenerilor sociali, a societății civile, a instituțiilor de învățământ și a societăților de formare profesională. După cum susține și AAC, asigurarea accesului egal la educație de calitate „necesită investiții sporite”, care ar trebui să includă investiții publice susținute de UE prin intermediul recomandărilor specifice fiecărei țări și participare corespunzătoare prin fondurile structurale și Planul său de investiții.

3.8. *Provocarea reprezentată de schimbările climatice*

3.8.1. AAC este foarte vagă și mult prea lipsită de coerență cu privire la pericolele prezentate de schimbările climatice și progresele înregistrate de UE în direcția atingerii obiectivelor de la Paris. În comparație cu raportul privind riscurile globale ⁽¹⁰⁾, prezentat participanților la Forumul Economic Mondial în ianuarie 2019, impactul schimbărilor climatice asupra creșterii și economiei este abordat de-a dreptul marginal. În schimb, raportul privind riscurile globale arată că cele trei (!) amenințări majore la adresa economiei mondiale rezidă în schimbările climatice și în acțiunea politică prea ezitantă de decarbonizare a economiei. Ca atare, protecția climei nu mai ține de protecția mediului, ci devine o premisă existențială pentru economie. Rapoartele regulate elaborate de Bloomberg NEF arată că investițiile în energia curată au scăzut începând cu 2011 ⁽¹¹⁾. UE nu poate pretinde poziția de lider la nivel mondial în acest domeniu sau în domeniul inovațiilor care conduc la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

3.8.2. Raportul Grupului interguvernamental privind schimbările climatice (IPCC) subliniază urgența acțiunilor împotriva schimbărilor climatice, care pot deveni ireversibile în trei ani. De asemenea, ar trebui puse la dispoziție bugete la toate nivelurile de guvernare (atât investiții publice, cât și private) cu scopul de a moderniza și decarboniza industria, transporturile și energia.

3.8.3. În plus, este vorba de o necesitate de politică fiscală, din cauza costurilor externe extrem de ridicate ale economiei actuale. Cu toate acestea, analiza anuală a creșterii omite în mare măsură această chestiune, deși Comisia a publicat aproape simultan cu analiza anuală a creșterii cifre corespunzătoare: conform acestor date, numai dezastrea meteorologică au provocat daune de 283 de miliarde EUR în 2017 ⁽¹²⁾. CESE a subliniat în repetate rânduri că Fondul Monetar Internațional estimează subvențiile directe și indirecte acordate în UE producției de energie pe bază de carbon la 330 de miliarde USD pe an. Ca atare, neajunsuri ale analizei anuale a creșterii sunt lipsa abordării chestiunii internalizării costurilor externe și absența dezbaterii privind necesitatea de a trece „dincolo de PIB”.

3.9. *Investițiile*

3.9.1. Investițiile sunt esențiale pentru creșterea productivității. Problema este stringentă pentru UE, având în vedere că rămâne în urma concurenților săi majori în sectoare esențiale ale celor mai moderne tehnologii și în dezvoltarea de tehnologii cu emisii reduse de carbon. O economie îmbunătățită constant reprezintă o bază esențială pentru finanțarea asigurărilor sociale și de sănătate la nivelul dorit de cetățenii europeni. Promovarea bunăstării, coeziunii și justiției sociale este pe deplin compatibilă cu creșterea economică și creșterea productivității ⁽¹³⁾.

3.9.2. CESE își reiterează opinia potrivit căreia Comisia și statele membre ar trebui să depună eforturi mai mari pentru înlăturarea obstacolelor din calea investițiilor și crearea unui climat favorabil acestora. Finalizarea uniunii energetice, Strategia privind piața unică digitală și planul de acțiune pentru economia circulară ar putea crea oportunități extraordinare de investiții. În plus, trebuie să fie luate în considerare noi oportunități pentru investiții ecologice, cu ajutorul cărora să se combată schimbările climatice.

⁽⁹⁾ Raportul comun al Comisiei Europene privind ocuparea forței de muncă pe 2018 arată că persoanele cu handicap sunt mai predispuse la părăsirea timpurie a școlii decât persoanele fără handicap și au șanse mai puține de a absolvi învățământul terțiar decât persoanele fără handicap, diferențele fiind de 10,3 % și, respectiv, 13,6 % (pe baza cifrelor din 2015).

⁽¹⁰⁾ Raportul Forumului Economic Mondial privind riscurile 2019.

⁽¹¹⁾ BloombergNEF – Tendințe în materie de investiții în energie curată, T3 2018.

⁽¹²⁾ COM(2018) 773 final.

⁽¹³⁾ Avizul CESE pe tema „Politica economică în zona euro (2017)” (JO C 173, 31.5.2017, p. 33).

3.9.3. De asemenea, acordurile comerciale internaționale pot oferi perspective de stimulare a creșterii economice. Această chestiune este deosebit de stringentă, având în vedere pericolele prezentate de posibila ieșire a Regatului Unit din UE și de conflictele comerciale care implică SUA. UE ar trebui să sprijine un sistem de relații economice internaționale bazat pe norme, completat prin negocierea unor acorduri de liber schimb. Acestea ar trebui să vizeze atingerea unor niveluri tarifare minime, ținând seama cum se cuvine de drepturile omului, de standardele OIM și de dreptul statelor de a legisla în interesul public.

3.9.4. AAC nu manifestă preocupări în legătură cu nivelul investițiilor, sugerând că decalajul identificat după 2008 a fost aproape eliminat. Investițiile (înțelese ca formare brută de capital fix) ar trebui să ajungă la 20,6 % din PIB în 2018, în comparație cu 22,5 % în 2007 și cu 19,4 % în 2014 ⁽¹⁴⁾. Decalajul în materie de investiții, măsurat în aceste condiții, a fost, prin urmare, redus într-o oarecare măsură, dar nu a fost depășit.

3.9.5. Investițiile rămân la un nivel scăzut în comparație cu cele din SUA și Coreea de Sud, care se numără printre concurenții naturali ai UE în domeniul inovării. Nivelurile rămân deosebit de reduse în mai multe țări cu venituri mai reduse și în țările care au înregistrat cele mai mari scăderi după 2008.

3.9.6. AAC favorizează o serie de domenii de investiții sociale, inclusiv sănătatea, sistemele de îngrijire pe termen lung și locuințele publice. CESE a prezentat argumente în favoarea multiplelor efecte pozitive ale unor investiții sociale bine planificate, eficiente și orientate către viitor, care ar trebui privite ca fiind nu costuri, ci o investiție în potențialul Europei în materie de dezvoltare și ocupare a forței de muncă ⁽¹⁵⁾. Punerea în aplicare a acestor obiective necesită o marjă pentru cheltuielile publice.

3.9.7. Salutăm Planul de investiții pentru Europa, ca pe un mijloc de sprijinire a investițiilor orientate către prioritățile politice ale UE. Cu toate acestea, resursele puse la dispoziție au fost limitate și, la nivel agregat, au fost suficiente doar pentru menținerea, nu și pentru creșterea totalului creditelor BEI ⁽¹⁶⁾. De fapt, în 2017, ele au fost cu 7 % sub nivelul mediu pentru perioada 2013-2016 ⁽¹⁷⁾.

3.9.8. Este nevoie de o abordare care să ofere un program de investiții finanțat în mod adecvat, inclusiv resurse din bugetul UE, cu sprijinul bugetelor statelor membre. Astfel, UE va își putea pune în aplicare cu ușurință obiectivele enunțate de a sprijini dezvoltarea IMM-urilor, de a investi în tehnologii noi care promovează transformările ecologice dorite, în creșterea nivelurilor de educație și de calificare și în îmbunătățirea condițiilor sociale. CESE a subliniat deja că flexibilitatea permisă în prezent în cadrul Pactului de stabilitate și de creștere nu este suficientă și că ar trebui deschise discuții la nivelul UE cu privire la o normă de sine stătătoare, care să excludă investițiile publice cu valoare adăugată din domeniul de aplicare al PSC – normă cunoscută sub numele de „regula de aur” ⁽¹⁸⁾ –, pentru a se putea asigura sustenabilitatea datoriei.

3.10. Datorii

3.10.1. În conformitate cu avizul său anterior ⁽¹⁹⁾, CESE împărtășește îngrijorarea exprimată în AAC cu privire la faptul că nivelurile ridicate ale datoriei publice și private sunt surse permanente de vulnerabilitate, în special în zona euro. Datoria publică brută a scăzut de la nivelul său maxim de 88,1 % din PIB, în 2014, la 81,4 % din PIB în 2018, cu mult peste nivelul din 2008 și cu mult peste obiectivul de 60 % din PIB. Cu toate acestea, comparațiile internaționale arată că nivelurile datoriei publice de peste 60 % din PIB nu sunt neapărat legate de o creștere economică mai lentă. Reducerea datoriei publice pare mai ușoară acolo unde există o creștere economică rapidă. Prin urmare, cea mai bună protecție împotriva pericolelor asociate cu niveluri ridicate ale datoriei este restabilirea completă a creșterii economice prin politici macroeconomice anticiclice. În plus, consolidarea fiscală favorabilă creșterii în perioadele de conjunctură economică pozitivă poate contribui la prevenirea unei reacții negative a pieței în perioade dificile.

3.10.2. Datoria privată a scăzut în ultimii ani, dar rămâne peste nivelul înregistrat înainte de introducerea monedei euro în majoritatea statelor membre ale UE. Reducerea gradului de îndatorare a gospodăriilor și a întreprinderilor este mai puțin anevoioasă și mai puțin dureroasă în condițiile în care creșterea economică este ridicată. Destabilizarea economiilor din zona euro printr-o piață imobiliară prociclică trebuie monitorizată îndeaproape și evitată prin mijloace de reglementare, pentru a preveni crizele economice.

3.10.3. Reducerea datoriilor este sprijinită de instituții de înaltă calitate, care însoțesc cele mai performante economii. Acestea asigură eficiența piețelor financiare și a piețelor de produse, servicii și de muncă, contribuie la atingerea unei calități adecvate a administrației publice și sprijină politici adecvate în materie de pensii, concurență și fiscalitate.

⁽¹⁴⁾ Baza de date AMECO.

⁽¹⁵⁾ Avizul CESE pe tema „Finanțarea Pilonului european al drepturilor sociale”(JO C 262, 25.7.2018, p. 1).

⁽¹⁶⁾ Avizul CCE pe tema „FEIS: o propunere venită prea devreme de majorare și de prelungire a fondului”, p. 21.

⁽¹⁷⁾ BEI, Raportul statistic pe 2017.

⁽¹⁸⁾ Avizul CESE pe tema „Politica economică a zonei euro pentru 2017”, punctul 3.4 (JO C 81, 2.3.2018, p. 216).

⁽¹⁹⁾ Avizul CESE pe tema „Politica economică a zonei euro pentru 2018”(JO C 197, 8.6.2018, p. 33).

3.11. *Uniunea bancară*

3.11.1. Dacă actualele propuneri privind uniunea bancară ar fi puse în aplicare, ele ar fi insuficiente în raport cu experiența crizelor financiare anterioare. Ar trebui luate măsuri pentru a se asigura supravegherea corespunzătoare a extinderii piețelor de capital, astfel încât să nu se permită prezența produselor securitizate dăunătoare pe piețele europene de capital, care ar putea contribui la o viitoare criză financiară. Organismele de supraveghere din Uniunea Europeană trebuie să se asigure că o uniune a piețelor de capital nu permite accelerarea scurgerii de capital din diversele state membre în perioadele de tensiuni pe piețele financiare. Pentru a asigura condiții mai bune de finanțare pentru economia reală, buclele de feedback negativ dintre bănci și ratele dobânzii pentru datoria suverană ar trebui diminuate. Două componente integrante în acest scop sunt un sistem european de asigurare a depozitelor și prevederea unei măsuri adecvate de protecție pentru Fondul unic de rezoluție prin Mecanismul european de stabilitate. Înainte de instituirea unui sistem european de asigurare a depozitelor, creditele neperformante ar trebui eliminate din bilanțurile contabile ale băncilor participante, în măsura în care acest lucru este fezabil și posibil.

3.12. *Reforme în zona euro*

3.12.1. Aprofundarea uniunii economice și monetare (UEM) ar trebui urmărită cu mai multă imaginație și vigoare. Propunerile legate de reforma UEM și guvernanta sa sunt în prezent insuficiente pentru a asigura protecție împotriva riscurilor de șocuri asimetrice. Reechilibrarea anterioară, unilaterală, a contului curent exclusiv al debitorului a afectat PIB-ul total al zonei euro, contribuind substanțial la redresarea sa lentă după 2008. Pentru a permite țărilor care anterior au prezentat un deficit de cont curent să își extindă economiile (în ceea ce privește soldul lor fiscal și balanța externă), țările cu excedent de cont curent nu ar trebui stimulate doar să investească mai mult, ci și să majoreze salariile și prestațiile sociale, pentru a sprijini consumul privat.

3.12.2. CESE îi îndeamnă pe liderii europeni să intensifice ritmul reformelor privind UEM, uniunea bancară și uniunea piețelor de capital. Cu toate acestea, atât timp cât zona euro nu dispune de un buget comun care să poată crea o orientare fiscală pozitivă pentru zona euro în ansamblu, stimulentele monetare vor rămâne necesare în timpul oricărei recesiuni viitoare. Având în vedere încheierea preconizată a programelor BCE de achiziționare de active la sfârșitul acestui an, CESE recomandă BCE să pregătească un program de achiziționare de active care să poată fi activat rapid în timpul unei recesiuni, în cazul în care stimulentele fiscale nu se materializează. Programul ar trebui orientat către economia reală și investiții ecologice.

3.13. *Impozitare echitabilă*

3.13.1. Luând act de discuțiile din cadrul Comisiei Europene potrivit cărora impozitarea ar putea să devină o chestiune decisă prin vot cu majoritate calificată, CESE sprijină în continuare accentul pus pe politicile privind impozitarea echitabilă, ținând seama de capacitatea fiecăruia de a contribui. În conformitate cu avizele sale anterioare, CESE sprijină elaborarea unei baze fiscale consolidate comune a societăților care să fie larg acceptată, ca mijloc de consolidare a pieței unice prin simplificarea situației fiscale a marilor întreprinderi și de combatere a planificării fiscale agresive⁽²⁰⁾. De asemenea, Comitetul salută inițiativele privind impozitarea economiei digitale, considerând că este foarte important să se elaboreze noi principii general acceptate privind modul de atribuire a profiturilor întreprinderilor în funcție de crearea de valoare într-o țară din UE și modul de impozitare a lor⁽²¹⁾, în funcție de acest criteriu. De asemenea, CESE salută importanța acordată, în cadrul AAC, combaterii fraudei fiscale, a evaziunii fiscale și a planificării fiscale agresive, în conformitate cu un avizele anterioare ale CESE⁽²²⁾.

3.14. *Reforme structurale*

3.14.1. AAC subliniază încă o dată importanța reformelor structurale, considerate utile pentru crearea de locuri de muncă și reducerea nivelurilor datoriei. Totuși, rămâne neclar sensul noțiunii „reformă structurală”, ceea ce face dificilă interpretarea afirmațiilor conform cărora reformele anterioare au avut efecte pozitive demonstrabile. CESE a pledat, în unele avize anterioare, pentru reforme structurale orientate spre dezvoltare socială și economică: locuri de muncă mai multe și de calitate mai bună, acces îmbunătățit la piața forței de muncă, educație, formare și dobândirea de competențe, creștere durabilă, calitate administrativă și instituțională și durabilitatea mediului⁽²³⁾. Comitetul consideră că astfel de reforme ar trebui să fie specifice fiecărei țări, să fie conforme cu programele naționale de reformă pentru ameliorarea bunăstării și să fie sprijinite mai degrabă în mod democratic, decât prin adoptarea unei abordări nediferențiate pentru toate statele membre⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Avizul CESE pe tema „O bază fiscală consolidată comună a societăților”(JO C 434, 15.12.2017, p. 58).

⁽²¹⁾ Avizul CESE pe tema „Impozitarea profiturilor întreprinderilor multinaționale din economia digitală”(JO C 367, 10.10.2018, p. 73).

⁽²²⁾ Avizul CESE pe tema „Regimul fiscal pentru concurență/creștere”(JO C 434, 15.12.2017, p. 18).

⁽²³⁾ De exemplu: îmbunătățirea mediului de afaceri, finanțarea întreprinderilor și a cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare; creșterea productivității întreprinderilor, sectoarelor și economiilor; promovarea creării de locuri de muncă de bună calitate cu salarii mai mari și reducerea simultană a locurilor de muncă temporare și instabile cu salarii mici; consolidarea negocierii colective și a autonomiei partenerilor sociali în acest cadru și dialogul social la nivel local, regional, național și european; reformarea administrațiilor publice în sensul eficientizării lor pentru dezvoltare economică și socială și al creșterii transparenței pentru cetățeni; promovarea calității sistemelor de educație și a sistemelor de formare a lucrătorilor, pentru a asigura egalitatea de șanse și rezultate pentru toate grupurile sociale.

⁽²⁴⁾ Avizul CESE pe tema „Finanțarea Pilonului european al drepturilor sociale”(JO C 262, 25.7.2018, p. 1, punctul 2.5).

3.14.2. Recentele performanțe modeste de creștere economică și evoluțiile lente ale pieței forței de muncă pun sub semnul întrebării beneficiile anumitor politici anterioare, introduse sub denumirea de „reformă structurală”. Numărul persoanelor care ocupă un loc de muncă a crescut, în conformitate cu creșterea cererii, dar în condițiile deteriorării frecvente a calității locurilor de muncă și ale creșterii segmentării pieței forței de muncă.

3.14.3. Rezultatele „reformelor structurale” anterioare rămân un domeniu controversat. Unele evaluări au fost pozitive, unii angajatori manifestând un anumit grad de satisfacție față de reformele de pe piețele forței de muncă ⁽²⁵⁾. Cu toate acestea, există, de asemenea, un număr substanțial de dovezi științifice care ridică îndoieli serioase în legătură cu recomandările Comisiei Europene referitoare la politicile anterioare privind piața forței de muncă ⁽²⁶⁾. Astfel, cea mai recentă Strategie privind ocuparea forței de muncă a OCDE susține, în prezent, pe baza cercetărilor recente, că țările cu politici și instituții care promovează calitatea locurilor de muncă, cantitatea locurilor de muncă și o mai mare incluziune obțin rezultate mai bune decât cele în care accentul se pune, în special, pe îmbunătățirea (sau menținerea) flexibilității pieței ⁽²⁷⁾.

3.14.4. CESE își reiterează observația potrivit căreia succesul sau eșecul unei anumite măsuri de reformă se extinde adesea pe o perioadă mai mare de cinci ani ⁽²⁸⁾. Ar trebui să se realizeze o evaluare a efectelor politicilor anterioare introduse ca „reforme structurale”, bazată pe dovezi și cu implicarea deplină a partenerilor sociali, ca teme pentru elaborarea viitoarelor recomandări de politică ⁽²⁹⁾.

3.15. Pilonul european al drepturilor sociale

3.15.1. CESE salută recunoașterea importanței pilonului social, reiterând urgența realizării sale, având în vedere performanțele economice și sociale slabe înregistrate în multe țări începând cu anul 2008.

3.15.2. Pilonul social ar trebui să fie pe deplin integrat în semestrul european. Acesta nu ar trebui să figureze doar ca o anexă. Tabloul de bord care îl însoțește indică amploarea misiunii viitoare în cazul în care UE va obține un „rating AAA pe plan social”. În toate statele membre se constată în mod evident că nu s-a atins un nivel acceptabil în materie de venituri, de nivel de trai, de securitate și protecție socială, de educație și acces digital ⁽³⁰⁾.

3.15.3. Pilonul drepturilor sociale ar trebui să fie utilizat ca mijloc de măsurare a recomandărilor adresate statelor membre. Cele 20 de principii ale pilonului ar trebui să fie utilizate drept indicatori de evaluare a succesului țărilor în integrarea angajamentului propriu față de pilonul social în politicile lor economice.

3.15.4. Acest lucru subliniază, de asemenea, necesitatea unor mijloace adecvate de finanțare, inclusiv contribuții de la nivelul UE. Atât planul de investiții al UE, dacă este finanțat în mod corespunzător, cât și politica de coeziune a UE pot aduce contribuții, în coordonare cu recomandările specifice fiecărei țări. Acest lucru presupune autorizarea unei flexibilități suficiente în cadrul Pactului de stabilitate și de creștere. După cum s-a afirmat într-un aviz anterior, acest lucru presupune, de asemenea, o finanțare adecvată continuă de la bugetul UE pentru politica de coeziune ⁽³¹⁾.

3.15.5. De asemenea, ar trebui analizată cu atenție propunerea făcută de președintele Juncker în discursul său privind starea Uniunii din 2017, referitoare la o Autoritate Europeană a Muncii. Acest lucru ar putea contribui la asigurarea eficacității aplicării drepturilor UE în materie de muncă și de securitate socială, și la combaterea concurenței neloiale.

3.15.6. Pe lângă faptul că este utilizat ca ghid pentru recomandările politice, tabloul de bord anexat pilonului social ar trebui să fie folosit ca model pentru analize similare ale performanțelor țărilor individuale în legătură cu politicile de mediu și în domeniul schimbărilor climatice, astfel încât acestea să poată fi evaluate la fel de serios.

⁽²⁵⁾ BCE, Politicile structurale în zona euro.

⁽²⁶⁾ A. Piasna & M. Myant (eds): *Myths of Employment Deregulation: How it neither creates jobs nor reduces labour market segmentation* (Mituri privind dereglementarea ocupării forței de muncă: aceasta nu creează locuri de muncă și nici nu reduce segmentarea pieței forței de muncă), Bruxelles, ETUI, 2017.

⁽²⁷⁾ Good Jobs for All in a Changing World of Work, The OECD Jobs Strategy (Locuri de muncă bune pentru toți într-o lume a muncii în continuă schimbare. Strategia OCDE privind ocuparea forței de muncă), p. 8.

⁽²⁸⁾ Avizul CESE „Programul de sprijin pentru reforme”(JO C 62, 15.2.2019, p. 121).

⁽²⁹⁾ Avizul CESE „Programul de sprijin pentru reforme”(JO C 62, 15.2.2019, p. 121).

⁽³⁰⁾ Avizul CESE pe tema „Finanțarea Pilonului european al drepturilor sociale”(JO C 262, 25.7.2018, p. 1).

⁽³¹⁾ Avizul CESE pe tema „Cadrul financiar multianual de după 2020”(JO C 440, 6.12.2018, p. 106).

3.15.7. Având în vedere importanța promovării creșterii durabile, sub aspect economic, al mediului și social, titlul „Analiza anuală a creșterii” ar trebui modificat în „Analiza anuală a creșterii durabile”.

3.16. *Rolul partenerilor sociali în cadrul semestrului european*

3.16.1. Guvernele statelor membre, partenerii sociali și organizațiile societății civile trebuie să ajungă la un acord privind reformele naționale esențiale care vor permite economiilor lor să mențină sau să îmbunătățească nivelul de trai al cetățenilor. Prin urmare, ar trebui luată în considerare contribuția responsabililor cu semestrul european de la nivel local, a consiliilor fiscale naționale, a consiliilor naționale pentru productivitate și a consiliilor economice și sociale naționale. Membrii CESE pot juca, de asemenea, un rol în acest domeniu.

Bruxelles, 20 februarie 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER
